

Odnos zadovoljstva odabirom učiteljske profesije¹ i nekih čimbenika odabira

Denis JURKOVIĆ

Sveučilište u Zadru

Odjel za nastavničke studije u Gospiću

UDK: 378:159.94

DOI: 10.15291/ai.2848

IZVORNI ZNANSTVENI ČLANAK

Primljeno: 3. lipnja 2019.

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI:

budući učitelji, FIT-Choice
skala, učiteljski studij.

Istraživanje je provedeno u ak god. 2017./2018., među studentima Odjela za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru. Cilj je rada bio korištenjem FIT-Choice skale, ustanoviti vezu između zadovoljstva odabirom učiteljske profesije i nekih čimbenika odabira iste. Rezultati istraživanja pokazali su da se studenti različitih godina studija statistički značajno razlikuju u shvaćanju važnosti plaće kao motivacijskog čimbenika za odabir učiteljske profesije te da postoji pozitivna i statistički značajna povezanost između zadovoljstva odabirom učiteljske profesije i sposobnosti, intrinzične vrijednosti poučavanja, djelovanja na budućnost djece te motivacije za rad s djecom. Nadalje, istraživanjem smo pokazali i da je zadovoljstvo odabirom učiteljske profesije statistički značajno i negativno povezano s odabirom ove profesije kao zamjenske što je, kao i prethodni navedeni nalazi, u skladu s rezultatima drugih istraživanja. Pokazalo se da je intrinzična vrijednost poučavanja najznačajniji prediktor ukupnoga zadovoljstva odabranom profesijom. Na koncu, ovim smo istraživanjem pokušali ponuditi smjernice i poticaje za neka buduća istraživanja koja su povezana s gore navedenim odnosima.

¹ Termin „profesija“ i „zanimanje“ u ovom se radu koriste kao sinonimi

UVOD²

Govorimo li o čimbenicima upisa učiteljskog studija, vrlo često ih poistovjećujemo s motivatorima za upis studija. No, čimbenici čine širi pojam nego što je to motivacija. Oni su sve ono što čini, odnosno pokreće nekakvu akciju, no mogu postojati i šire od konteksta motivacije (poput socioekonomskog statusa). Želimo li govoriti o čimbenicima za upis učiteljskog studija kao određenim motivatorima, nužno je promatrati motivaciju šire nego što je to uobičajena praksa. S obzirom na to da motivacija nije nekakav izdvojeni događaj u pojedincu, nego skup različitih procesa kojima se regulira intenzitet, smjer i, na koncu, upornost u nastojanjima da se ostvari nekakav unaprijed zadani cilj (Tudor i sur., 2017). U ovom će se radu čimbenici odabira profesije promatrati kroz prizmu motivacije za odabir navedene profesije. Također, na početku rada smatramo bitnim izdvojiti da polazimo od pretpostavke da studenti koji odabiru učiteljski studij uglavnom time odabiru i učiteljsku profesiju. Dakako, odabir profesije i studija nisu istovjetni pojmovi i ne čine nužno istu cjelinu, no s obzirom na to da je upis određenoga studija najčešće i prvi formalni korak pri odabiru profesije, smatramo da su ta dva elementa odabira u čvrstoj uzajamnoj svezi.

Najčešća i najkorištenija podjela motivacije temelji se na izvanjskoj (ekstrinzičnoj) i unutarnjoj (intrinzičnoj), odnosno koncepcijama koje su razvili Deci i Ryan (1985, 2002) razvijajući početnu postavku o bipolarnoj motivaciji (Deci, 1975). Autori ovaj noviji pristup nazivaju teorijom samoodređenja (eng. *SDT*) te nam se činilo da bi takav koncept motivacije bio primjereniji za proučavanje čimbenika koji nemaju toliko kompleksnu strukturu kao što to imaju čimbenici odabira profesije. S obzirom na to da učiteljski posao ima nekih specifičnosti pri svom odabiru, a zbog tih specifičnosti poput rada s djecom ili pomoći djeci se često naziva i *učiteljskim pozivom*, prihvatili smo podjelu koju iznose Bookhart i Freeman (1992) koja motivaciju za odabir učiteljskoga posla gleda kroz altruistične, intrinzične i ekstrinzične kategorije motiva (Marušić i sur., 2011). Pri toj podjeli bi ranije spomenute dvije kategorije (ekstrinzični i intrinzični motivi) sadržavale već ustanovljene premise prema kojima jedni imaju svoj izvor izvan pojedinca dok drugi iskazuju osobne i unutarnje mo-

² Termin „učitelj“ označava odgojno-obrazovne djelatnike u osnovnim školama, osim kada se uspoređuje odgojno-obrazovne djelatnike osnovnih i srednjih škola. U tom se slučaju, kao i u slučaju da je drugačije navedeno u literaturi na koju se rad poziva, koristi termin „nastavnik“ za djelatnike srednjih škola.

tive, a altruistične bi kategorije motiva pak bile upravo gore spomenuti rad s djecom, potreba za pomaganjem djece, utjecaj na društvo i društvenu sredinu, itd. Također, prema Marušić i sur. (2011), Watt i Richardson predlažu teoriju očekivanja i vrijednosti Eccles i sur. kao pogodnu teorijsku podlogu za istraživanja odabira učiteljske profesije (Richardson i Watt, 2006; Watt i Richardson, 2007). Ta teorija uzima u obzir procese izbora koje učenici donose tijekom svoga školovanja pri čemu su očekivanja vlastitih uspjeha i vrijednosti zadatka glavne odrednice motivacije za akademske izbore (Eccles, 2005; Wigfield i Eccles, 2000). Nadalje, ovdje su izdvojena tri konstrukta višega reda: 1. očekivanja uspjeha, odnosno uvjerenja o sposobnostima (*percepcije sebe – self*), 2. subjektivne vrijednosti zadataka (*percepcije vrijednosti*), te 3. percipirana težina zadatka, u odnosu na potreban trud koji se u zadatak treba uložiti (*percepcije zadataka*) (Eccles i Wigfield, 1995).

Odluka o odabiru učiteljske profesije, jednako kao i odluka o odabiru bilo koje druge profesije, nije jednostavna te na nju nužno utječe mnoštvo elemenata, od osobnih interesa do kognitivnih sposobnosti (Brown, 2002). Sve navedeno osim što utječe na sam odabir određene profesije u mnogome utječe i na sposobnost i kvalitetu obavljanja te profesije. Često se ističe da su uvjerenja o vlastitim sposobnostima te optimističniji pogled na budućnost izrazito bitni za kvalitetu obavljanja posla (Patton i sur., 2004; Maddy i sur., 2015), a upravo iz tog razloga su nam vrijedna istraživanja poput onog Neves de Jesus i Lens (2005) ili Kyriacou (2001). Navedena istraživanja pokazuju da učitelji i nastavnici pokazuju nižu razinu motivacije za svoj posao, ali i višu razinu stresa nego druge profesije (Šimić Šašić i sur., 2013). Nadalje, i brojna domaća istraživanja upućuju na kontinuirani iznimno loš društveni status učiteljske profesije (Pavin i sur., 2005; Bjelajac i Reić, 2006; Radeka i Sorić, 2006; Jukić i Reić-Ercegovac, 2008). Uzmemo li uz sve navedeno i činjenicu da je navedeno zanimanje vrlo stresno i zahtjevno (Lučić, 2007), istraživanje o motivima upisa učiteljskih studija, ali i odabira navedene profesije time je znanstveno interesantnije.

Istraživanje je Marušić i sur. (2011) pokazalo da je najsnažnija motivacija za učiteljski posao u mogućnosti oblikovanja dječje budućnosti te rad s njima iz čega je vidljivo da su sudionicima izražene altruistične i intrinzične kategorije motiva, što je u skladu i s rezultatima koje su dobili Richardson i Watt (2006) provodeći istraživanje među australskim studentima, ali i razni drugi istraživači (vidi: Bielby i sur., 2007; Kyriacou i Coulthard, 2000). Nekoliko godina prije spomenutoga istraživanja Marušić i sur. (2011), Čudina-Obradović

(2008) utvrdila je dominaciju jednakih kategorija motiva. No, za razliku od spomenutoga istraživanja gdje su najslabije izraženi motivi: učiteljska profesija kao drugi izbor, plaća, mobilnost zanimanja i društveni status profesije, u istraživanju Čudine-Obradović (2008) čak četvrtina studenata nije bila zainteresirana za studij, no upisali su ga jer nisu uspjeli upisati niti jedan drugi te ona ovu kategoriju motivacije naziva *dešperatska motivacija*. Watt i Richardson (2007) te Fokkens-Bruinsma i Canrinus (2012b) ustvrdili su da studenti koje pokreće motivacija koju Čudina-Obradović naziva *dešperatskom* češće odustaju od poziva učitelja, odnosno kraće se zadržavaju u navedenoj profesiji. S druge strane, isti autori su utvrdili (2012a) i da su oni učitelji koji su bili zadovoljni svojim izborom karijere bili daleko više angažirani u obavljanju tog posla. Ukoliko uzmemo u obzir i činjenicu da je zadržavanje na učiteljskom poslu jedno od ključnih pitanja obrazovnih politika (OECD, 2005), možemo uvidjeti i razmjere i probleme koji predstoje ukoliko se toliki broj studenata upisuje na učiteljski studij bez želje za postajanjem učiteljem. Naime, istraživanja (Marušić i sur., 2010) su pokazala da studenti kojima je učiteljska profesija prvi izbor u većoj mjeri prepoznaju vrijednost učenja u odnosu na studente kojima učiteljski studij nije bio prvi izbor te su ovi studenti iskazali i značajno veću intrinzičnu motivaciju za poučavanje. Tako navedeno dovodi do zaključka da, prema istraživanju Čudine-Obradović (2008), jedna četvrtina ispitanih studenata studira na Učiteljskom fakultetu, no ima značajno manju intrinzičnu motivaciju za poučavanje, što se onda, pretpostavljamo, odražava i na kvalitetu obavljanja poslovnih zadataka.

Watt i Richardson formirali su *FIT-Choice* skalu, odnosno skalu čimbenika koji utječu na odabir učiteljskog zanimanja/profesije. Od objavljivanja skale do danas provedeno je mnoštvo istraživanja, kako stranih tako i domaćih, u kojima je korištena ova skala te se u gotovo svakom istraživanju pokazala kao primjerena za istraživanje ovih čimbenika. U prvim su istraživanjima korištenjem ove skale (Richardson i Watt, 2006; Watt i Richardson, 2007) autori utvrdili da su intrinzična motivacija, mogućnost društvenog utjecaja i prijašnja iskustva učenja najutjecajniji faktori za odabir učiteljske profesije. Nadalje, pokazalo se i da su utjecaji drugih na odabir te odabir učiteljske karijere kao zamjenskoga izbora ispodprosječno zastupljeni. Drugim riječima, studenti uglavnom nisu birali karijeru učitelja zbog pritiska okoline ili zbog toga što nisu uspjeli upisati studij koji su željeli. Također, rezultate ovog istraživanja potvrdila su i brojna druga. Primjerice, istraživanja provedena u Turskoj (Eren,

Tezel, 2010; Topkaya, Uztosun, 2012; Ozturk Akar, 2012), SAD-u, Njemačkoj, Norveškoj (Watt i sur., 2012) pa na koncu i Hrvatskoj (Marušić i sur., 2011), pokazuju da je mogućnost društvenoga utjecaja i doprinosa te rad s djecom daleko bitniji čimbenik upisa učiteljskoga studija, nego što bi to bio pritisak okoline ili nemogućnost upisivanja željenog fakulteta. Nadalje, studenti učiteljskog fakulteta rijetko izražavaju zadovoljstvo društvenim statusom i slikom učitelja u društvu te visokom razinom stresa koji se na poslu javlja, a istraživanja su pokazala i da smatraju da je za učiteljski posao potrebno mnogo znanja i vještina, visoka razina ekspertize te da je posao iznimno emocionalno zahtjevan (Richardson i Watt, 2006; Fokkens-Bruinsma i Canrinus, 2012a; Konig i Rothland, 2012; Marušić i sur., 2011). Ukoliko govorimo o primanjima učitelja, odnosno njihovom financijskom statusu u društvu, istraživanja su pokazala (Watt i Richardson, 2007; Rots i sur., 2010; Fokkens-Bruinsma i Canrinus, 2012a) da se studenti koji imaju želju zarađivati visoke plaće uglavnom ne odlučuju za učiteljski studij. Imajući sve navedeno u vidu, smatramo izuzetno bitnim istraživati razloge upisa budućih učitelja na studij jer, na koncu, o tim razlozima u velikom dijelu ovisi i kvaliteta i budućnost odgoja i obrazovanja.

CILJEVI, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Ovim smo istraživanjem pokušali, s obzirom na to da je učiteljska profesija i dalje profesija koja zahtjeva puno no ne nudi mnogo zauzvrat (Richardson i Watt, 2006), identificirati razloge upisa na učiteljski studij, odnosno odabira ove profesije te ustanoviti postoje li značajne promjene u čimbenicima upisa s obzirom na prethodna istraživanja među hrvatskim studentima. Iz navedenih ciljeva istraživanja proizašli su i sljedeći problemi istraživanja:

1. (Ne)postojanje povezanosti između zadovoljstva odabirom učiteljskoga studija i čimbenika odabira učiteljske profesije.
2. Odnos najutjecajnijih čimbenika odabira učiteljske profesije sa zadovoljstvom odabira učiteljskoga studija.

Sukladno postojećim teorijskim spoznajama i dosadašnjim rezultatima istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Ne postoje statistički značajne razlike među čimbenicima upisa s obzirom na godinu studija.

H2a: Postoji statistički značajna pozitivna povezanost između zadovoljstva odabirom studija i motivacije za rad s djecom.

H2b: Postoji statistički značajna negativna povezanost između upisivanja učiteljskoga studija kao zamjenskoga odabira i zadovoljstva odabirom toga studija.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Uzorak istraživanja

Sudionici istraživanja su studenti Odjela za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru. U istraživanju je sudjelovalo 103 studenta što je činilo 73% sveukupnoga broja studenata na Odjelu. Sudionici su bili stari između 19 i 27 godina, prosječne dobi od 21 godinu. Uglavnom dolaze iz gradova i prigradskih naselja. Prosječna mjesečna primanja njihova kućanstva su od 7.500,00 do 10.000,00 kn te u prosjeku žive u kućanstvima od 4-5 ljudi (uključujući i njih). Sudionici su u 42.3 % slučajeva završili gimnaziju dok je većina završila neku od četverogodišnjih strukovnih škola. Najveći je broj sudionika istraživanja bio na prvoj godini studija (36.5 %). Zbog osiguravanja anonimnosti sudionika u istraživanje nisu uključeni neki demografski podaci koji bi mogli otkriti njihov identitet (poput spola s obzirom na slabu zastupljenost muških studenata na ovome Odjelu). S obzirom na godinu studija, upitnik je potpuno i ispravno ispunilo 38 studenata/ica prve godine, 16 studenata/ica druge godine, 20 studenata/ica treće godine, 15 studenata/ica četvrte te 14 studenata/ica pete godine.

Metoda anketiranja

FIT-Choice model (Watt i Richardson, 2007), odnosno hrvatski prijevod autorica Jugović i sur. (2012), predstavlja skalu koja mjeri dvanaest motivacijskih i šest percepcijskih elemenata u odabiru učiteljske profesije. Od šest percepcijskih elemenata - četiri mjere vjerovanja i percepcije vezane za poučavanje, a dvije supskale mjere zadovoljstvo odabranom profesijom.

Motivacijski elementi koje mjeri skala su: sposobnost (primjer: „Učiteljsko

zanimanje je profesija koja odgovara mojim sposobnostima“), intrinzična vrijednost poučavanja (primjer: „Zainteresiran/a sam za poučavanje“), drugi/zamjenski izbor (primjer: „Nisam se uspio/la upisati na studij koji mi je bio prvi izbor“), sigurnost zaposlenja (primjer: „Učiteljski posao nudi jasno zacrtanu karijeru“), vrijeme za obitelj (primjer: „Radno vrijeme učitelja se može uskladiti s obiteljskim obavezama“), mobilnost zanimanja (primjer: „Učiteljsko zanimanje mi može omogućiti da izaberem gdje želim živjeti“), djelovanje na budućnost djece (primjer: „Učiteljsko zanimanje će mi omogućiti da utječem na vrijednosti djece i mladih“), poticanje društvene jednakosti (primjer: „Učiteljskim zanimanjem ću moći pridonijeti smanjivanju socijalne nepravde“), doprinos društvenom napretku (primjer: „Učiteljsko zanimanje će mi omogućiti da budem od koristi društvu“), rad s djecom (primjer: „Želim raditi u okruženju s djecom“), prijašnja iskustva (primjer: „Kao učenik sam imao učitelje koji su me inspirirali“), te utjecaj drugih (primjer: „Ljudi s kojima sam okružen/a smatraju da bih trebao/la postati učitelj“). Za svaku tvrdnju ponuđen je odgovor u obliku skale Likertova tipa od 7 stupnjeva (1 - to mi uopće nije bilo važno do 7 - bilo mi je izrazito važno).

Elementi vjerovanja i percepcija vezanih za poučavanje sastoje se od sljedećih supskala: plaća (primjer: „Mislite li da je učiteljsko zanimanje dobro plaćeno?“), status u društvu (primjer: „Mislite li da se učiteljsko zanimanje smatra zanimanjem visokoga statusa u društvu?“), stručnost (primjer: „Mislite li da učiteljski posao zahtijeva visoku razinu ekspertnog znanja?“) te zahtjevi posla (primjer: „Smatrate li da je učiteljski posao težak?“). Za svaku tvrdnju ponuđen je odgovor u obliku skale Likertova tipa od 7 stupnjeva (1 - uopće se ne slažem do 7 - u potpunosti se slažem).

Elemente zadovoljstva odabranom profesijom mjere supskale: zadovoljstvo odabirom (primjer: „Koliko ste zadovoljni odlukom da postanete učiteljica?“) te odvrćanje od strane drugih (primjer: „Jesu li Vas drugi poticali da razmislite o izboru nekog drugog zanimanja?“). Za svaku tvrdnju ponuđen je odgovor u obliku skale Likertova tipa od 7 stupnjeva (1 - uopće ne do 7 - iznimno puno).

Autorice su u hrvatskoj inačici ove skale dobile koeficijente pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije – *Cronbach Alpha* u rasponu od $\alpha=.63$ do $\alpha=.94$, dok je u našem slučaju taj raspon bio od $\alpha=.61$ do $\alpha=.96$ čime je i u našem slučaju potvrđena zadovoljavajuća pouzdanost upitnika. U radu je uz prethodno dopuštenje autorica primijenjena *Fit-Choice* skala bez intervencija u hrvatsku

inačicu skale.

Upitnik je demografskih obilježja konstruiran za ovo istraživanje te se u njemu ispitivala: dob, mjesto stanovanja, prosječna mjesečna primanja kućanstva, broj članova kućanstva, godina studija te prethodno završena škola. Na pitanja, osim onih vezanih za dob, studijsku godinu i broj članova kućanstva, studenti su birali između ponuđenih mogućnosti. Na pitanje o prethodno završenoj školi sudionicima je ponuđeno 8 mogućnosti i to, redom: 1 – ekonomska škola, 2 – gimnazija, 3 – komercijalna škola, 4 – poljoprivredna škola, 5 – prehrambeno-tehnološka škola, 6 – turističko-hotelijska škola, 7- veterinarska škola, te 8 – druga četverogodišnja strukovna škola. S obzirom na prebivalište, sudionici su mogli odabrati između: 1 – selo, 2 – prigradsko naselje, 3 – grad. Gledajući primanja po kućanstvu, sudionicima je ponuđeno: 1 – bez primanja, 2 – do 2600,00 kuna, 3 – od 2600,01 kuna do 5000,00 kuna, 4 – od 5000,01 kuna do 7500,00 kuna, 5 – od 7500,01 kuna do 10000,00 kuna, 6 – preko 10000,01 kuna te 7 – ne znam/ne želim reći.

Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u ljetnom semestru ak. god. 2017./2018. tako da su studentima podijeljeni upitnici u vrijeme redovne nastave uz prethodnu suglasnost Stručnog vijeća Odjela za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru. Popunjavanje upitnika trajalo je oko 20 minuta te je bilo u skladu s Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zadru.

Rezultati istraživanja

Prije svega smo željeli istražiti postoje li kod ijednog od čimbenika odabira statistički značajne razlike s obzirom na godinu studija. S obzirom na to da smo imali manje ili približno 30 ispitanika po godini studija, proveli smo neparametrijski *Kruskal-Wallisov H test* kojim smo usporedili sve čimbenike (određene prema supskalama) iz *FIT-Choice* skale s obzirom na godinu studija te smo dobili sljedeće rezultate:

TABLICA 1. *Kruskal-Wallis H test* usporedbe čimbenika odabira učiteljske profesije s obzirom na godinu studija

Čimbenici	H vrijednost	df	p
Zadovoljstvo odabirom	5.238	4	.264
Odvraćanje od strane drugih	1.419	4	.841
Plaća	12.876	4	.012*
Status u društvu	4.044	4	.400
Stručnost	5.643	4	.227
Zahtjevi posla	8.456	4	.076
Sposobnost	3.413	4	.491
Intrinzična vrijednost poučavanja	2.045	4	.727
Zamjenski odabir	5.797	4	.215
Sigurnost zaposlenja	5.923	4	.205
Vrijeme za obitelj	5.428	4	.246
Mobilnost zanimanja	2.982	4	.561
Djelovanje na budućnost djece	4.365	4	.359
Poticanje društvene jednakosti	7.066	4	.132
Doprinos društvenom napretku	4.010	4	.405
Rad s djecom	0.748	4	.945
Prijašnja iskustva poučavanja	6.651	4	.156
Utjecaj drugih	4.473	4	.346

* $p < 0.05$; $N = 103$

Iz navedenih je rezultata vidljivo da jedino kod čimbenika plaća ($p < .05$) postoji razlika među ispitanim grupama. Iz tog razloga smo obratili pozornost na srednje vrijednosti unutar toga čimbenika s obzirom na godinu.

TABLICA 2. Usporedba srednjih vrijednosti za čimbenik plaća s obzirom na godinu studija

	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
N	38	16	20	15	14
C	7.00	5.00	4.50	4.00	4.00

N=broj sudionika ; C=medijan

Iz navedene je tablice vidljivo da je tijekom studijskih godina primjetan pad vrijednosti medijana (C) te smo zbog toga napravili post-hoc *Mann-Whitneyev U test*, usporedivši studijske godine. Statističke značajnosti među stu-

dijskim godinama pokazale su se između prve i treće, četvrte te pete godine studija. Provedbom ovog post-hoc testa između prve i treće studijske godine pokazalo se da je $z=-2.298$ ($p<.05$), između prve i četvrte studijske godine pokazalo se da je $z=-2.851$ ($p<.01$), a prve i pete godine da je $z=-2.154$ ($p<.05$). Nadalje, naknadnim računanjem približne veličine učinka (r) pokazalo se da je između prve i treće godine $r=-.30$, između prve i četvrte godine $r=-.39$, a između prve i pete godine $r=-.35$. Sve tri veličine učinka, prema Cohenovom (1988) kriteriju, označava srednju veličinu učinka. Nadalje, iz svega je navedenoga vidljivo da je *Mann-Whitneyev U test* otkrio statistički značajnu razliku u plaći kao čimbeniku odabira učiteljske profesije između prve i treće, četvrte te pete godine studija. Također, uvid je u vrijednosti medijana (C) pokazao da studenti prve godine višu vrijednost pridaju ovom čimbeniku, nego što to čine studenti ostalih godina, odnosno da studenti prve godine smatraju da su učitelji bolje plaćeni, nego što to smatraju studenti treće, četvrte i pete godine. Uz to, navedeni rezultat pokazuje i da prva hipoteza nije potvrđena te da postoji statistički značajna razlika među čimbenicima upisa učiteljskoga studija s obzirom na godinu studija.

Nadalje, s obzirom da se studenti različitih godina studija ne razlikuju u niti jednom čimbeniku osim u plaći, istražili smo korelaciju svih godina s obzirom na supskale *FIT-Choice* upitnika ne bismo li dobili bolji uvid u njihovu povezanost na konkretnoj studentskoj populaciji te smo rezultate prikazali u *tablici 3*.

TABLICA 3. Korelacije čimbenika odabira učiteljske profesije svih studijskih godina

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	-																	
2	-.00	-																
3	.25*	-.07	-															
4	.29**	-.15	.47**	-														
5	.23*	-.12	.12	.25*	-													
6	-.09	.05	-.02	.21*	.37**	-												
7	.46**	.03	.15	.02	.25*	.19	-											
8	.71**	.13	.22*	.20*	.31**	.13	.58**	-										
9	-.64**	.09	-.15	-.04	-.17	.02	-.26*	-.50**	-									
10	.02	.03	.33**	.46**	.15	.22*	.24*	.27**	.12	-								
11	-.13	.20	.29**	.15	-.03	-.00	.16	.06	.34**	.50**	-							
12	-.12	.23*	.20*	.28**	.12	.11	-.05	-.03	.30**	.46**	.57**	-						
13	.51**	-.03	.19	.21*	.30**	.15	.56**	.57**	-.25*	.16	.04	.02	-					
14	.28**	-.04	.09	.30**	.47**	.16	.44**	.35**	-.14	.20*	.09	.20*	.59**	-				
15	.27**	-.13	.12	.28**	.45**	.23*	.42**	.44**	-.12	.32*	.04	.17	.71**	.57**	-			
16	.69**	.06	.19	.30**	.23*	.02	.41**	.11**	-.54**	.11	-.11	-.04	.59**	.36**	.46**	-		
17	.33**	.16	.23*	.26**	.16	.10	.37**	.31**	-.15	.34**	.16	.25*	.21*	.27**	.18	.30**	-	
18	.06	-.01	.13	.11	.17	.12	.27**	.12	-.11	.39**	.20*	.22*	.06	.19	.13	.12	.35**	-

**p<.01; *p<.05; N=103; Legenda: 1- zadovoljstvo odabirom; 2- odvracanje od strane drugih; 3- plaća; 4- status u društvu; 5- stručnost; 6- zahtjevi posla; 7- sposobnost; 8 - intrinzična vrijednost poučavanja; 9 - zamjenski odabir; 10 - sigurnost zaposlenja; 11 - vrijeme za obitelj; 12- mobilnost zanimanja; 13 - djelovanje na budućnost djece; 14- poticanje društvene jednakosti; 15-doprinos društvenom napretku; 16-rad s djecom; 17-prijašnja iskustva poučavanja; 18-utjecaj drugih.

Iz navedene su tablice (tablica 3) vidljive brojne značajne povezanosti između navedenih faktora. Zbog bolje preglednosti, ovdje ćemo navesti samo one koje su statistički značajni na razini $p < .01$ i to one čija je vrijednost $r = .40$ i više što, prema Petzu, Kolesariću i Ivanecu (2012), sugerira stvarnu i statistički značajnu povezanost. Ispitivanje korelacija navedenih faktora pokazalo je stvarnu i statistički značajnu pozitivnu povezanost između faktora zadovoljstvo odabirom i faktora sposobnost ($r = .46$; $p < .01$), intrinzična vrijednost poučavanja ($r = .71$; $p < .01$), djelovanje na budućnost djece ($r = .51$; $p < .01$) i rad s djecom ($r = .69$; $p < .01$) te stvarnu i statistički značajnu negativnu povezanost s faktorom zamjenski odabir ($r = -.64$; $p < .01$). Faktor plaća je pokazao statistički značajnu pozitivnu povezanost s faktorom status u društvu ($r = .47$; $p < .01$), dok je faktor status u društvu pokazao jednako takvu povezanost s faktorom sigurnost zaposlenja ($r = .46$; $p < .01$). Nadalje, faktor stručnost pokazao je stvarnu i statistički značajnu povezanost s faktorima poticanje društvene jednakosti ($r = .47$; $p < .01$) te doprinos društvenom napretku ($r = .45$; $p < .01$), a faktor sposobnost je istu takvu povezanost pokazao s faktorima: intrinzična vrijednost poučavanja ($r = .58$; $p < .01$), djelovanje na budućnost djece ($r = .56$; $p < .01$), poticanje društvene jednakosti ($r = .44$; $p < .01$), doprinos društvenom napretku ($r = .42$; $p < .01$), te faktoru rad s djecom ($r = .41$; $p < .01$). Također, faktor intrinzična vrijednost poučavanja, osim navedenih, pokazao je stvarnu i statistički pozitivnu značajnu povezanost s faktorima djelovanje na budućnost djece ($r = .57$; $p < .01$) te doprinos društvenom napretku ($r = .44$; $p < .01$), a negativnu statistički značajnu povezanost s faktorom zamjenski odabir ($r = -.50$; $p < .01$). Faktor zamjenski odabir pokazao je negativnu statistički značajnu povezanost s faktorom rad s djecom ($r = -.54$; $p < .01$), a faktor sigurnost zaposlenja pozitivnu statistički značajnu povezanost s faktorima vrijeme za obitelj ($r = .50$; $p < .01$) te mobilnost zanimanja ($r = .46$; $p < .01$). Uz to, faktor vrijeme za obitelj je pokazao stvarnu i statistički značajnu pozitivnu povezanost s faktorom mobilnost zanimanja ($r = .57$; $p < .01$), a faktor djelovanje na budućnost djece, uz već spomenute, i jednaku takvu povezanost s faktorima: poticanje društvene jednakosti ($r = .59$; $p < .01$), doprinos društvenom napretku ($r = .71$; $p < .01$) te rad s djecom ($r = .59$; $p < .01$). Faktori poticanje društvene jednakosti i doprinos društvenom napretku pokazali su stvarnu i statistički značajnu pozitivnu povezanost ($r = .57$; $p < .01$), a potonji je jednaku takvu povezanost su pokazao i s faktorom rad s djecom ($r = .46$; $p < .01$). Na koncu, faktori: odvratanje od strane drugih, zahtjevi posla te utjecaj drugih niti s jednim faktorom, prema gore

navedenom kriteriju, nisu pokazali stvarnu i statistički značajnu pozitivnu ili negativnu povezanost. Iz svega navedenog vidljivo je da je cjelokupna druga hipoteza potvrđena, odnosno da postoji statistički značajna pozitivna povezanost između zadovoljstva odabirom studija i motivacije za rad s djecom te da postoji statistički značajna negativna povezanost između upisivanja učiteljskog studija kao zamjenskog odabira i zadovoljstva odabirom tog studija.

Nakon dobivenih korelacija napravili smo regresijsku analizu nekih čimbenika odabira učiteljske profesije koje pruža *FIT-Choice* skala uz zadovoljstvo odabirom kao kriterijskom varijablom. Prije provedbe linearne regresijske analize odlučili smo da u analizi nećemo koristiti sve navedene faktore, nego samo one koji su, u odnosu na zadovoljstvo odabirom studija pokazali stvarnu i značajnu povezanost prema gore navedenom kriteriju (Petz i sur., 2012). S obzirom na odabrane nezavisne promjenjive varijable, a vodeći se kriterijem Tabachnick i Fidell (2007:123) prema kojem se minimalni broj ispitanika za ispravnu provedbu regresijske analize računa prema formuli $N > 50 + 8m$ (pri čemu je „m“ broj nezavisnih varijabli), zaključili smo da je naša veličina uzorka zadovoljavajuća.

TABLICA 4. Regresijska analiza čimbenika odabira učiteljske profesije s kriterijskom varijablom – zadovoljstvo odabirom

Kriterij: zadovoljstvo odabirom					
Prediktori	β	R	R²	adjusted R²	F
		,823	,677	,654	30,024**
Zahtjevi posla	-.157*				
Sposobnost	.069				
Intrinzična vrijednost poučavanja	.330**				
Zamjenski odabir	-.328**				
Djelovanje na budućnost djece	.127				
Rad s djecom	.176				

**p<.01; *p<.05; N=103

Linearna regresijska analiza pokazala je da je faktor povećanja varijance (*VIF*) u rasponu od 1,079 do 2,670 te da je najniža tolerancija (*Tolerance*) 0,375. Iz navedenoga je vidljivo da u našem modelu nije došlo do multikolinearnosti. Također, *Durbin-Watsonov d* iznosi 1,903, a uvid u histogram je pokazao da je raspodjela podataka normalna. Iz svih navedenih razloga, pristupili

smo tumačenju regresijske analize.

Iz gore priložene tablice 4. vidljivo je da je cjelokupni korišteni model značajan ($F=30,024$; $p<.01$) te da navedeni skup prediktora objašnjava 65.4 % varijance kriterija zadovoljstvo odabirom. Uz to, pozitivno statistički značajnima u objašnjenju varijance kriterija pokazao se prediktor intrinzična vrijednost poučavanja ($\beta=.330$; $p<.01$), a negativno statistički značajni zahtjevi posla ($\beta=-.157$; $p<.05$) te zamjenski odabir ($\beta=-.328$; $p<.01$).

RASPRAVA

Nalazi su mnogih istraživanja pokazali da su neki elementi, kada je motivacija za upis učiteljskog studija u pitanju, vrlo stabilni i teško promjenjivi. Prije svega je riječ o ekstrinzičnim motivima za upis ovog studija koji i dalje najčešće mnogo manje doprinose upisu nego intrinzični motivi. Ovim istraživanjem smo pokazali da plaća, kao najevidentniji ekstrinzični motiv i kod naših sudionika ne doprinosi značajno zadovoljstvu studijem, kao što su to pokazala i domaća istraživanja, poput onog Marušić i sur. (2011), ali i brojna strana poput Roberson i sur. (1983), Roter i Juran (1994, prema: Resman, 2001), Ozcan (1996, prema: Dörnyei, 2001), Rots i sur. (2010), itd. S druge je strane ovo istraživanje pokazalo da, iako sama plaća nije bitan čimbenik za ukupno zadovoljstvo odabirom profesije, razlike u odnosu prema tom čimbeniku postoje s obzirom na godinu studija. Iako, primjerice, Watt i Richardson, (2007), Rots i sur. (2010) te Fokkens-Bruinsma i Canrinus (2012a) navode da učiteljski studij uglavnom ne upisuju studenti koji očekuju visoke plaće, u našem slučaju se pokazalo da ipak postoji razlika u odnosu prema plaći između prve i treće, četvrte te pete studijske godine. S obzirom na to da nismo pronašli ranija istraživanja koja ukazuju na značajnu razliku čimbenika upisa prema godini studija, bilo je za očekivati da ih nema. Budući da se plaća pokazala kao razlikovni čimbenik, možemo pokušati tumačiti taj rezultat s nekoliko aspekata. Prije svega, iskustvo starijih studenata u pogledu informacija o plaći. Iako je istraživanje ispitivalo čimbenike odabira, a ne trenutno razumijevanje tog odabira, za očekivati je da naknadne informacije koje su studenti dobili za vrijeme studija utječu na sadašnju percepciju čimbenika koji su im bili odlučujući prilikom odabira. Postoji mogućnost da je i studentima viših godina dojam o plaći učitelja bio bitan čimbenik pri

odabiru, no s vremenom i stečenim iskustvom i informacijama taj čimbenik im iz ove perspektive ima manju važnost. S druge strane, a za učiteljsku profesiju nepovoljniji aspekt ovih nalaza, postoji mogućnost da zbog procijenjene ekonomske situacije u državi čimbenik plaća kao i stabilnost rada za – najčešće – državu kao poslodavca te redovne plaće utječe na odluku o upisu ovog studija, što nipošto ne bi trebao biti dovoljan motivacijski razlog za odabir učiteljske profesije.

Također, vezano za plaću kao ekstrinzični motiv odabira profesije, nužno je spomenuti, s obzirom na usku ali složenu vezu između njih, i mogućnosti zapošljivosti unutar određene profesije. Iako ovo istraživanje nije ustanovljavalo percepciju zapošljivosti učiteljske profesije, bitno je napomenuti, kao što McQuaid i sur. (2005) te Rothwell i Arnold (2007) ispravno detektiraju, da je objektivnu zapošljivost nezahvalno detektirati kroz samopercipiranu zapošljivost studenata jer se ona određuje na temelju interakcija individualnih karakteristika pojedinaca (stupanj obrazovanja, demografije, radnoga iskustva te situacija na tržištu rada), dok je kod samopercepcije stvar subjektivnoga doživljaja pojedinca, odnosno percepciju pojedinaca o vlastitoj sposobnosti dobivanja željenoga posla. Upravo iz navedenih razloga smatramo da je potrebno i odnos prema plaći bez obzira na studijsku godinu uzeti s rezervom. S jedne strane, doživljaj učiteljske plaće kao visoke može ovisiti o brojnim faktorima koji nisu vezani za samu plaću (poput dolaska iz sredine sa znatno nižim prosječnim plaćama od plaće učitelja, odrastanje u sredini bez adekvatne materijalne i ekonomske potpore pa na koncu i neiskustva raspolaganja novcem te iz toga proizašlog nerazumijevanja visine određene plaće). S druge strane, doživljaj učiteljske plaće kao niske može ovisiti, osim o suprotnoj krajnosti elemenata koji su nabrojani pri razumijevanju percepcije visoke plaće učitelja, i o stavovima okoline o visini učiteljske plaće, odnosno nekritičkom preuzimanju dojmova o visini plaće bez stvarnog znanja o tome kolika učiteljska plaća zaista jest. Također, nije zanemarivo niti primijetiti da u odnosu na druga zanimanja visokoškolsko obrazovanih pojedinaca nastavnici sebe percipiraju niže nego što ih percipiraju drugi s obzirom na položaj na društvenoj ljestvici (Radeka i Sorić, 2006) pa postoji mogućnost da se i u takvim stavovima može tražiti razlog stavova studenata učiteljskih fakulteta prema profesiji, njezinoj plaći, mogućnostima zaposlenja i sl.

U radu smo detektirali četiri intrinzična čimbenika motivacije u pozitivnom te jedan u negativnom smjeru koji su usko povezani sa zadovoljstvom

odabirom profesije. U pozitivnom smjeru ključni elementi su: sposobnost, intrinzična vrijednost poučavanja, djelovanje na budućnost djece i rad s djecom, dok je u negativnom to zamjenski odabir. S obzirom na to da Bielby i sur. (2007) te Marušić i sur. (2011) navode da su kod budućih učitelja prvenstveno izraženi intrinzični motivatori, bilo nam je iznimno bitno ustanoviti je li to slučaj i s našim uzorkom. S obzirom na dobivene rezultate naši nalazi su u skladu s većinom nalaza drugih istraživanja (Johnston i sur., 1999; Pelletier i sur., 2002; Bielby i sur., 2007; Marušić i sur., 2011; itd.). Obratimo li pozornost na pozitivne čimbenike intrinzične motivacije, jednostavno je zaključiti da se svi navedeni čimbenici uklapaju u teoriju očekivanja i vrijednosti o kojoj je više govora bilo u uvodnom dijelu ovog rada. Naime, sposobnost je jedna od ključnih percepcija koje autori Eccles i Wigfield (1995) nazivaju *self*-percepcijom, odnosno percepcijom sebe i o sebi. Vjerovanje i percepcija učitelja kao sposobne i stručne osobe očigledno je i među sudionicima našega istraživanja pozitivno povezana s ukupnim zadovoljstvom odabirom učiteljske profesije. Nadalje, elementi: intrinzična vrijednost poučavanja, djelovanje na budućnost djece, rad s djecom integralni su dio percepcija vrijednosti u navedenom modelu. Samim time, možemo pretpostaviti da ovaj model potpunije obuhvaća elemente koji se ispituju *FIT-Choice* skalom te da postoji mogućnost da bi jednostavna podjela motiva na intrinzične i ekstrinzične, kao što to nude neke druge teorije spomenute u uvodu ovog rada, „razvodnila“ razumijevanje ovako kompleksnoga pitanja poput odabira profesije.

Također, smatramo važnim napomenuti i da se, kao što je to vidljivo i iz rezultata, pokazalo da i među našim sudionicima postoje oni koji nisu zadovoljni odabirom te im je navedeni studij zamjenski izbor. Smatramo da je od iznimne važnosti, bilo kroz evaluacije nastavnika i/ili sveučilišnih sastavnica bilo kroz širu dostupnost individualnih savjetovanja studenata, na vrijeme detektirati studente koji nisu zadovoljni odabranim studijem zbog toga što im je on zamjenski izbor te im pomoći, ili da shvate vrijednost upisanog studija ili da upišu studij koji im je primaran izbor. Usto, Marušić i sur. (2010) navode i da su studenti kojima je to prvi izbor očekivano u većoj mjeri motivirani i za učenje na studiju, ali i za kasnije poučavanje u odnosu na studente kojima učiteljski studij nije bio prvi izbor. Ovakvi nalazi nisu rijetkost te Mori još 1965. u svom istraživanju dolazi do rezultata da su razlozi za odabir učiteljske profesije najčešće: 1. nejasni ili bez pravog razloga; 2. zbog vrijed-

nosti poučavanja; ili 3. jednaki kao i za neodabiranje, odnosno jednaki su razlozi za odabir učiteljske profesije kao i za ne biranje te profesije. Dakako, ovdje je bitno napomenuti ali i razumjeti, da činjenica da je student upisao učiteljski fakultet kao drugi izbor, odnosno odabrao učiteljsku profesiju kao zamjensku, ne implicira nužno i nekvalitetno obavljanje učiteljskog posla. No, kao što Kobale i sur. (2016) navode, manjak visokokvalitetnoga savjetovanja o karijeri može produljiti vrijeme potrebno studentima za završetak studija te se zbog slabe veze s tržištem rada može produljiti vrijeme potrebno za pronalazak odgovarajućeg posla.

Nadalje, s obzirom na čvrste veze između gore navedenih elemenata i zadovoljstva odabranim studijem, regresijskom analizom smo pokušali doznati u kojoj se mjeri ti elementi odražavaju na zadovoljstvo odabranim studijem kao kriterijem. Zamjenski odabir, zahtjevi posla te intrinzična vrijednost poučavanja pokazali su se kao značajni čimbenici pri zadovoljstvu odabranim studijem, što je u skladu s nekim drugim nalazima istraživanja o čimbenicima upisa učiteljskog studija (Richardson i Watt, 2006, 2007). Suprotno od nalaza nekih istraživanja (Resman, 2001; Marušić i sur., 2011). Djelovanje na budućnost djece, sposobnost i rad s djecom nisu se su pokazali kao značajni prediktor zadovoljstva odabranim studijem. Razlozi za takve nalaze istraživanja mogu biti višestruki. Sinclair i sur. (2006) su longitudinalnim istraživanjem utvrdili da intrinzična motivacija za poučavanje tijekom studija slabi što se, navode Marušić i sur. (2010), pripisuje realističnijoj procjeni učiteljskoga posla nakon prvih iskustava studenata s nastavom. S te pozicije, a uzmemo li u obzir da se sposobnost prema navedenoj teoriji očekivanja i vrijednosti tumači kroz percepciju sebe, postoji mogućnost da studenti, nakon prvih dodira s nastavom (posebice u vidu stručne prakse) samopercipiraju svoje sposobnosti znatno slabijima nego što je to bilo prije „prvih dodira“ s nastavom i stvarnim i realnim situacijama u učionici. S druge strane, postoji mogućnost da su rad s djecom i djelovanje na njihovu budućnost nešto što se podrazumijeva uz učiteljsku profesiju pa ih studenti niti ne detektiraju kao čimbenike zadovoljstva odabranim studijem ili profesijom. Također, moguće je i da studentima učiteljskog studija zaista nisu bitni ovi elementi posla da bi izrazili zadovoljstvo odabirom profesije ili, pak, nemaju dovoljno iskustva u tom području svog studija (nedostatak praktične nastave) da bi navedeni rad detektirali kao bitne čimbenik u zadovoljstvu odabranom profesijom. Na koncu, najpogubnija mogućnost za sam studij, ali i za budućnost djece jest

da im rad s djecom te djelovanje na njihovu budućnost zaista nisu bili bitni pri odabiru ovog studija. Takve su teze ipak pretenciozne za iznositi na temelju rezultata dobivenih u ovom istraživanju, ali svakako mogu dati putokaz u budućim istraživanjima u kojima bi se dodatnim ispitivanjima nakon zaposlenja pokušalo ustanoviti promjenu u čimbenicima koji čine, u tom drugom slučaju, zadovoljstvo učiteljskim poslom i njegovim odabirom.

ZAKLJUČAK

Ovim se istraživanjem pokazalo da, unatoč početnoj pretpostavci da nije tako, postoje značajne razlike s obzirom na godinu studija među čimbenicima koji usmjeravaju studente na upis učiteljskoga studija. Naime, pokazalo se da je čimbenik plaća značajniji čimbenik za upis učiteljskoga studija prvoj godini, nego što je to ostalim studijskim godinama. Nadalje, pokazalo se i da postoji pozitivna i značajna statistička povezanost između zadovoljstva odabirom studija i motivacije za rad s djecom, ali i da postoji negativna značajna statistička povezanost između upisa učiteljskoga studija kao zamjenskog odabira i zadovoljstva odabirom studija. Obje navedene pretpostavke su se pokazale takvima i u drugim reprezentativnim istraživanjima ove teme.

Nedostatak ovog istraživanja bi svakako bila, kao što su autorice hrvatske inačice i primijetile, nemogućnost primjene svih čimbenika *FIT-Choice* upitnika na hrvatske studente – poput mobilnosti posla – zbog različitih jezično-kulturnih čimbenika Hrvatske i Australije. Također, s većim brojem sudionika istraživanja po studijskoj godini, bilo bi jednostavnije usporediti sve čimbenike koji utječu na upis studija, ali bi rezultati po svemu sudeći bili identični. Uz to, Odjel za nastavničke studije u Gospiću ne okuplja veliku studentsku populaciju, što bi svakako bio jedan od nedostataka ovoga istraživanja.

Bitno je napomenuti i da je ovakva i slična istraživanja poželjno raditi periodično na svakom učiteljskom fakultetu, ali i drugim visokim učilištima koja osiguravaju stjecanje nastavničkih kompetencija, ne bi li se dobio što jasniji uvid u razloge zbog kojih se studenti odlučuju na učiteljsku profesiju. S druge strane, ovakva longitudinalna istraživanja bi mogla detektirati koji od čimbenika kod studenata ostaju prisutni od početka do kraja studija, a koji se tijekom studija mijenjaju, odnosno kojih se čimbenika studenti uvijek sjećaju kao odlučujućih za odabir ove profesije, a koje zaboravljaju ili prestaju smatrati re-

levantnima. Zaključno, bilo bi znanstveno zanimljivo provjeriti razlikuju li se i po čemu studenti učiteljskih fakulteta i zaposleni učitelji, ukoliko proučavamo njihove čimbenike zadovoljstva odabranom profesijom.

LITERATURA

- BIELBY, G., SHARP, C., SHUAYB, M., TEEMAN, D., KEYS, W., BENEFIELD, P. (2007). *Recruitment and retention on initial teacher training: A systematic review. Final Report*. London: Training and Development Agency for Schools.
- BJELAJAC, S., REIĆ, A. (2006). Društveni ugled odgojitelja. U: H. Ivon (Ur.), *Zbornik radova prema kvalitetnoj školi: 5. Dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije*. Split: HPKZ-ogranak Split, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 175-188
- BOOKHART, S., FREEMAN, D. (1992). Characteristics of entering teacher candidates. *Review of Educational Research*, 62(1), 37-60.
- BROWN, D. (2002). *Career choice and development*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- COHEN, J. W. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edn). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- ČUDINA-OBRAĐOVIĆ, M. (2008). *Da sam ja učitelj-ica. Motivacija upisa i neke osobine studenata I. godine Učiteljskog fakulteta u Zagrebu*. Zagreb: Učiteljski fakultet.
- DECI, E. L. (1975). *Intrinsic motivation*. New York: Plenum Press.
- DECI, E. L., RYAN, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.
- DECI, E. L., RYAN, R. M. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. U: Deci, E. L., Ryan, R. M. (Ur.), *Handbook of self-determination research*. Rochester: University of Rochester Press, 3-33.
- DÖRNYEI, Z. (2001). New themes and approaches in second language motivation research, *Annual Review of Applied Linguistics*, 21(3), 43-59.
- ECCLES, J. S. (2005). Subjective task value and the Eccles et al. model of achieve-

- vement-related choices. U: A.J. Elliot & C.S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation*. 105–121. NewYork, NY: Guilford Press.
- ECCLES, J. S. I WIGFIELD, A. (1995). In the mind of the actor: The structure of adolescents' academic achievement related-beliefs and self-perceptions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 215-225.
- EREN, A., TEZEL, K. V. (2010). Factors influencing teaching choice, professional plans about teaching, and future time perspective: A mediation analysis. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1416-1428.
- FOKKENS-BRUINSMA, M., CANRINUS, E. T. (2012a). The Factors In fluencing Teaching (FIT)-Choice scale in a Dutch teacher education program. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 249-269.
- FOKKENS-BRUINSMA, M., CANRINUS, E. T. (2012b). Adaptive and maladaptive motives for becoming a teacher. *Journal of Education for Teaching: International research and pedagogy*, 38(1), 3-19.
- JUGOVIĆ, I., MARUŠIĆ, I., PAVIN IVANEC, T., VIZEK VIDOVIĆ, V. (2012). Motivation and personality of preservice teachers in Croatia. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 271–287. <http://dx.doi.org/10.1080/1359866X.2012.700044>
- JUKIĆ, T., REIĆ-ERCEGOVAC, I. (2008). Zanimanja učitelja i odgajatelja iz perspektive studenata. *Metodički obzori*, 3(2), 73-82.
- KOBAL, M., KLAJČ, M., BAVRKA, G., VODANOVIĆ, M. (2016). Motivacija za upis na studij i percepcija o karijeri među studentima Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. *Acta stomatologica Croatica*, 50(3), 207-214. DOI: 10.15644/ASC50/3/2
- KONIG, J., ROTHLAND, M. (2012). Motivations for choosing teaching as a career: effects on general pedagogical knowledge during initial teacher education. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 289-315.
- KYRIACOU, C. (2001). Teacher Stress: Directions for future research. *Educational Review*, 53(1), 27-35.
- KYRIACOU, C., COULTHARD, M. (2000). Undergraduates' views of teaching as a career choice. *Journal of Education for Teaching: International research and pedagogy*, 26(2), 117-126.
- LUČIĆ, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9(1), 151-164.
- MADDY, L. M., CANNON, J. G., LICHTENBERGER, E. J. (2015). The effects of social support on self-esteem, self-efficacy, and job search efficacy in the

- unemployed. *Journal of Employment Counseling*, 52(2), 87–95. <https://doi.org/10.1002/joec.12007>
- MARUŠIĆ, I., JUGOVIĆ, I., PAVIN IVANEC, T. (2011). Primjena teorije vrijednosti i očekivanja u kontekstu odabira učiteljske profesije. *Psihologijske teme*, 20(2), 299-318
- MARUŠIĆ, I., PAVIN IVANEC, T., VIZEK VIDOVIĆ, V. (2010). Neki prediktori motivacije za učenje u budućih učitelja i učiteljica. *Psihologijske teme* 19(1), 31-44
- McQUAID, R., GREEN, A. I DANSON, M. (2005). Introducing employability. *Urban Studies*, 42(2), 191–195. <https://doi.org/10.1080/0042098045152000316092>
- MORI, T. (1965). Structure of motivations for becoming a teacher. *Journal of educational psychology*, 56(4), 175-183
- NEVES DE JESUS, S., LENS, W. (2005). An integrated model for the study of teacher motivation. *Applied Psychology: An International Review*, 54(1), 119-134.
- OECD. (2005). Teachers matter: Attracting, developing and retaining effective teachers. OECD Publishing.
- OZTURK AKAR, E. (2012). Motivations of Turkish pre-service teachers to choose teaching as a career. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(10), 67-84.
- PATTON, W., BARTRUM, D. A., CREED, P. A. (2004). Gender differences for optimism, self-esteem, expectations and goals in predicting career planning and exploration in adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 4(2–3), 193–209. <https://doi.org/10.1007/s10775-005-1745-z>
- PAVIN, T., RIJAVEC, M., MILJEVIĆ-RIDIČKI, R. (2005). Percepcija kvalitete obrazovanja učitelja i nastavnika i nekih aspekata učiteljske i nastavničke profesije iz perspektive osnovnoškolskih učitelja i nastavnika. U: V. Vizek Vidović (Ur.), *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive*. (str. 95-124) Zagreb: Institut za društvena istraživanja, Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja.
- PELLETIER L.G., SÉGUIN-LEVÊSQUE C., LEGAUT, L. (2002). Pressure from above and pressure from below as determinants of teachers' motivation and teaching behaviors. *Journal of Educational Psychology*, 94, 186–196.
- PETZ, B., KOLESARIĆ, V., IVANEC, D. (2012). *Petzova statistika*. Jastrebar-

- sko: Naklada Slap
- RADEKA, I., SORIĆ, I. (2006). Zadovoljstvo poslom i profesionalni status nastavnika. *Napredak*, 147(2), 161-177.
- RESMAN, M. (2001). Ravnatelj, vizija škole i motivacija učitelja za sudjelovanje, u: Silov, M. (ur.), *Suvremeno upravljanje i rukovođenje u školskom sustavu*, Velika Gorica: Persona. 51-80.
- RICHARDSON, P.W., WATT, H.M.G. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34, 27-56.
- ROBERSON, S. D., KEITH, T. Z., PAGE, E. B. (1983). Now who aspires to teach? *Educational Researcher*, 12(6), 13-21.
- ROTHWELL, A. I ARNOLD, J. (2007). Self-perceived employability: Development and validation of a scale. *Personnel Review*, 36(1), 23-41. <https://doi.org/10.1108/00483480710716704>
- ROTS, I., AELTERMAN, A., DEVOS, G., VLERICK, P. (2010). Teacher education and the choice to enter the teaching profession: A prospective study. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1619-1629
- SINCLAIR, C., DOWSON, M. I MCINERNEY, D.M. (2006). Motivations to teach: Psychometric perspectives across the first semester of teacher education. *Teachers College Record*, 108, 1132-1154
- ŠIMIĆ ŠAŠIĆ, S., KLARIN, M., GRBIN, K. (2013). motivacija za učiteljski poziv, zadovoljstvo studijem i zadovoljstvo izborom zanimanja, *Magistra Iadertina*, 8(1), 7-26
- TABACHNICK, B.G. I FIDELL, L.S. (2007). *Using multivariate statistics (5th edn)*. Boston: Pearson Education.
- TOPKAYA, E. Z., UZTOSUN, M. S. (2012). Choosing teaching as a career: Motivations of pre-service English teachers in Turkey. *Journal of Language Teaching and Research*, 3(1), 126-134.
- TUDOR, A., KOVAČEVIĆ, S., REIĆ, A. (2017). Motivacija studenata za učenje poslovnog engleskog jezika. *Obrazovanje za poduzetništvo / Education For Entrepreneurship*, Vol. 7, Nr. 1, 91-102.
- WATT, H. M. G., RICHARDSON, P. W. (2007). Motivational factors influencing teaching as a careerchoice: Development and validation of the FTT-Choice scale. *The Journal of Experimental Education*, 75(3), 167-202.
- WATT, H.M.G., RICHARDSON, P.W. (2008). Motivations, perceptions, and aspirations concerning teaching as a career for different types of beginning

teachers. *Learning and Instruction*, 18, 408-428.

WATT, H.M.G., RICHARDSON, P.W., KLUSMANN, U., KUNTER, M., BEYER, B., TRAUTWEIN, U., BAUMERT, J. (2012). Motivations for choosing teaching as a career: An international comparison using the FIT-Choice scale. *Teaching and Teacher Education*, 28, 791-805.

WIGFIELD, A. I ECCLES, J.S. (2000). Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 68-81.

THE CORRELATION BETWEEN SATISFACTION WITH THE CHOICE OF TEACHING PROFESSION IN REGARD TO SOME CHOICE FACTORS

Denis JURKOVIĆ

University of Zadar

Department of Teacher Education Studies in Gospić

ABSTRACT

KEYWORDS:

Future teachers, FIT-Choice scale, Teacher education study.

The research was conducted during the academic year of 2017/2018 among the students of the Department of Teacher Education Studies in Gospić, University of Zadar. By using the FIT-Choice scale, it tried to determine the correlation between satisfaction of choosing teaching profession and certain factors involved in enrolling in that profession. The results of this research indicate that Salary makes a significant statistical difference in regard to the study year of the participants and that there is a statistically significant correlation between satisfaction with the chosen profession and Ability, Intrinsic career value, Shape future of children and motivation for Working with children. Furthermore, the research also indicated that satisfaction with the chosen profession and the choice of this profession as a fall-back career is statistically significant and negatively correlated which is, like the previous results, in accordance with the results of other research. In addition, it showed that the intrinsic value of teaching is the most important factor of overall satisfaction with the chosen profession. In the end, this research provided some guidelines and incentives for future research concerning the above-mentioned relations.